

This question paper contains 4 printed pages]

Roll No.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

S. No. of Question Paper : 7860

Unique Paper Code : 62131101

GC

Name of the Paper : Sanskrit Poetry

Name of the Course : B.A. (Prog.) Sanskrit Discipline

Semester : I

Duration : 3 Hours

Maximum Marks : 75

(Write your Roll No. on the top immediately on receipt of this question paper.)

(इस प्रश्न-पत्र के मिलते ही ऊपर दिए गए निर्धारित स्थान पर अपना अनुक्रमांक लिखिए ।)

Note : Unless otherwise required in a question, answers should be written in Sanskrit *or* in Hindi *or* in English; but the same medium should be used throughout the paper.

टिप्पणी : अन्यथा आवश्यक न होने पर इस प्रश्न-पत्र के उत्तर संस्कृत या हिन्दी या अंग्रेज़ी किसी एक भाषा में दीजिए; परन्तु सभी उत्तरों का माध्यम एक ही होना चाहिए ।

Answer *All* questions.

सभी प्रश्नों के उत्तर दीजिए।

1. निम्नलिखित प्रत्येक भाग में से दो-दो श्लोकों का अनुवाद कीजिये : 6×5=30

Translate *two* shlokas from each part :

(क) (i) ज्ञाने मौनं क्षमा शक्तौ त्यागे श्लाघाविपर्ययः।

गुणा गुणानुबन्धित्वात्तस्य सप्रसवा इव ॥

P.T.O.

- (ii) त्यागाय संभृतार्थानां सत्याय मितभाषिणाम् ।
यशसे विजिगीषूणां प्रजायै गृहमेधिनाम् ॥
- (iii) अथवा कृतवाग्द्वारे वंशोऽस्मिन्पूर्वसूरिभिः ।
मणौ वज्रसमुत्कीर्णे सूत्रस्येवास्ति मे गतिः ॥
- (iv) अनाकृष्टस्य विषयैर्विद्यानां पारदृश्वनः ।
तस्य धर्मरतेरासीद् वृद्धत्वं जरसा विना ॥
- (ख) (i) सर्वकार्यशरीरेषु मुक्त्वाङ्गस्कन्धपञ्चकम् ।
सौगतानामिवात्मान्यो नाऽस्ति मन्त्रो महीभृताम् ॥
- (ii) मन्त्रो योध इवाधीरः सर्वाङ्गैः संवृतैरपि ।
चिरं न सहते स्थातुं परेभ्यो भेदशङ्कया ॥
- (iii) असम्पादयतः कञ्चिदर्थं जातिक्रियागुणैः ।
यदृच्छशब्दवत् पुंसः संज्ञायै जन्म केवलम् ॥
- (iv) तुल्येऽपराधे स्वर्भानुर्भानुमन्तं चिरेण यत् ।
हिमांशुमाशु ग्रसते तन्म्रदिम्नः स्फुटं फलम् ॥
- (ग) (i) लभेत सिकतासु तैलमपि यत्नतः पीडयन्,
पिबेच्च मृगतृष्णिकासु सलिलं पिपासार्दितः ।
कदाचिदपि पर्यटञ्छविषाणमासादयेत्,
न तु प्रतिनिविष्टमूर्खजनचित्तमाराधयेत् ॥

- (ii) साहित्य-सङ्गीत-कलाविहीनः,
साक्षात्पशुः पुच्छविषाणहीनः।
तृणं न खादन्नपि जीवमानः,
तद् भागधेयं परमं पशूनाम् ॥
- (iii) केयूराणि न भूषयन्ति पुरुषं हारा न चन्द्रोज्ज्वलाः,
न स्नानं न विलेपनं न कुसुमं नालङ्कृता मूर्धजाः।
वाण्येका समलङ्करोति पुरुषं या संस्कृता धार्यते,
क्षीयन्ते खलु भूषणानि सततं वाग्भूषणं भूषणम् ॥
- (iv) स्वायत्तमेकान्तगुणं विधात्रा विनिर्मितं छदनमज्ञतायाः।
विशेषतः सर्वविदां समाजे विभूषणं मौनमपण्डितानाम् ॥

2. सप्रसंग व्याख्या कीजिये :

7

Explain with reference to the context :

वरं पर्वतदुर्गेषु भ्रान्तं वनचरैः सह।

न मूर्खजनसम्पर्कः सुरेन्द्रभवनेष्वपि ॥

अथवा

तृप्तियोगः परेणाऽपि महिम्ना न महीयसाम्।

पूर्णश्चन्द्रोदयाकाङ्क्षी दृष्टान्तोऽत्र महार्णवः ॥

अथवा

क्व सूर्यप्रभवो वंशः क्व चाल्पविषया मतिः।

तितीर्षुर्दुस्तरं मोहादुडुपेनास्मि सागरम्॥

3. निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर निबन्ध लिखिये : 2×10=20

Write essay on any *two* of the following :

(i) मूर्ख-पद्धति

(ii) दिलीप का चरित्र-चित्रण

(iii) उपमा कालिदासस्य

(iv) माघ की शैली।

4. महाकाव्य के उद्भव और विकास की समीक्षा कीजिये। 10

Examine the origin and development of the 'Mahākāvya'.

अथवा/Or

प्रमुख गीतिकाव्यों पर निबन्ध लिखिये।

Write an essay on main 'Gītikāvyaś'.

5. निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणी लिखिये : 2×4=8

Write short notes on any *two* of the following :

अश्वघोष, मेघदूतम्, जयदेव, किरातार्जुनीयम्।